

OBRZĄDEK (32) *sb m*

obrządek (31), **obrzędek** (1) *KrowObr.*

o oraz e jasne.

sg *N* obrządek (2). ◇ *A* obrządek (1). ◇ *I* obrządki(e)m (1). ◇ *pl N* obrządki (6). ◇ *G* obrządk(o)w (6). ◇ *D* obrządk(o)m (2). ◇ *A* obrządki (9). ◇ *I* obrządkami *SkarJedn* (2), obrządki (1) *SkarŻyw.* ◇ *L* obrządkach (2).

Sł stp brak, Cn s.v. obrząd, Linde bez cytatu s.v. obrząd.

1. Uroczysty akt religijny przebiegający według tradycyjnego porządku; rytuał religijny; *castus, caerimonia, initiatio, ritus, mos solennis sacrorum Cn* (30) : *SkarJedn* 314, 318; Łacińską księżą wypędzili Grekowie/ iáko y w Wołofzech álbo w Bulgáryey vczynili/ y kościoły ná fwoie obrządki obroćili. *SkarŻyw* 576, 114.

obrządek czego (5): mówmy teraz o Kápláńftwie: iefli obrządek wezwánia ná kápláńftwo/ iefł świętość álbo nie. *BiałKat* 361; Mniemáią głupcy/ áby fukniá/ y bárwá/ y rozne obrządki słuźby Bożey/ rozną wiárę czyniły. *SkarŻyw* 538, 484. Cf »obrządek mszej«, »obrządek nabożeństwa«.

obrządek około czego (1): Bacž że/ cny czytelniku/ iłż to nie są wymysły Papiefkie/ takie około chrztu [!] obrządki/ ktorych y kościoły wíchodne y wízytkiego świátá Kátholikowie/ ták fstarożytnie vżywáli/ y vżywáią. *SkarŻyw* 278.

W połączeniach szeregowych (2): Kiedyby był Pan Bog rofkazał/ domyfláć fie więcey y przes rozmáite y rozlitzne Cerymonie/ znáki y obrzędki/ [...] ludzi proftych przywodzić/ y vtzyć [...] tedybyfmy to byli mogli flufznie y befpietznie tzynić/ według rozumu náłżego *KrowObr* 109; *SkarŻyw* 482; [*ZebrzydOdpow e*].

W charakterystycznych połączeniach: obrządek inny, jednaki, pobożny, różny (2), *zwierzchni: obrządek słuźby (bożej)* (2), *wezwania na kapłaństwo; obrządkowi dufać; obrządku nauczyć, pilnować, używać; obrządek przyjąć; obrządkiem brzydzić się; na [czyj] obrządek obrocić; o obrządek bać się* (3).

Zwrot: »obrządek postanawiać« (2): ták zwierzchné iáko wnétrzné/ obrządki poftánawiali: zwierzchne/ áby widomymi rzeczami ku onym niewidomym nas przywodziły *BiałKat* 36, 136.

Wyrażenia: »obrządek grecki« (4): A iłż fię o Cerymonie y obrządki Greckie bać nie trzebá/ wtey Vniey. *SkarJedn* 368, [A*2], 226, 373.

»obrządek kościelny« [*szyk 4:2*] (6): Wízákże y Lácińskie obrządki kościelne/ tákże dobre/ y podomno wíetłzey powagi y wíetłżego ferdecznego á Duchownego nabożeńftwá pełne są *SkarJedn* 385, 302, 369; Lecž my wierni Kátholicy/ máiąc tákim wyznánim/ y kościelnymi obrządki ogrodzoną y obmurowáną/ á nigdy kácerftwem żadnym niedobytą wiárę/ mieymy y pobożność żywotá *SkarŻyw* 114, 111, 388.

»łaciński obrządek« [*szyk 3:1*] (4): iedni [*Słowianie*] káplány y náuczyciele y obrządki łacińskie/ drudzy Greckie przyięli. *SkarJedn* 226, 370, 385. Cf »łaciński obrządek mszej«.

»łaciński obrządek mszej« (1): powiáda ten Greczyn/ iž iuž po Papiefku/ to iefł Lácińskimi obrządkami Mfzey álbo Liturgiey w Cárogradzie nimieli [!] *SkarJedn* 265.

»obrządek nabożeństwa« (1): Ieden vczy [*Credo*] być kościół fpokoyny/ w iednéy Wierze/ w iednym krćie/ w iednákim wyznawánium P.Bogá/ w iednákich obrządkách nabożeńftwá *BiałKat* 126.

»zwierzchny obrządek« (4): *BiałKat* 36; *SkarJedn* 348; Dufzą y ciałem/ fercem y zwierzchnym kościelnym obrządkiem/ co y iákie ieft to málucźkie pácholę/ ktore nam ná zbáwienie biała głowá w kościoł dziś wnośi/ vważyć fię godzi *SkarŻyw* 111, 114.

Szeregi: »cerymonije i obrządki« (6): Grekowie náfzemi fię Lácińskimi Cerymoniámi y obrządka^{mi} brzydźili *SkarJedn* 370, [A*2], 348, 368; zakon ítáry/ [...] nie wypráwną wielkościá y gęłtościá y trudnościá Ceremoniy/ y obrządkw fwoich nieznośne iárzmo kładł na ludzie *SkarŻyw* 3, 114.

»modlitwy i obrządki« (1): Cátthechefi Myftagogica quintá: [...] modlitwy y obrządki/ ktorych do tego czáfu kościoł we Mfzy vżywa/ kładzie. *SkarŻyw* 278.

»nabożeństwa i obrządki« (1): A ták fię tobie/ Narodzie Rułki/ o twoie nabożeńftwá y obrządki Greckie bać nic nie trzebá *SkarJedn* 373.

»sakramenty i obrządki« (1): Máło był pożyteczny ítáry zakon: Bo w fwoich íakrámenćiech/ y obrządka^{ch}/ znáki tylo gołe miał *SkarŻyw* 2. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»obrządki i zwyczaje« (1): Co fię innych rzeczy to ieft/ obrządkw kościelnych/ y zwyczáiw nabożeńftwá Greckiego/ [...] dotyczé *SkarJedn* 369.

2. Porządek, sposób, tryb postępowania (2) :

obrządek czego (1): A przeto tedy w téy híftoryéy dwoiáki obrządek wierzenia ieft opifány *BiałKat* 71.

[*Wyrażenie*: »obrządek prawa«: Co [...] dla pokoja lepszego dał sobie zapisać postępkem i obrządkiem prawa majdeburskiego *KsięgaSądIwk* 1582 nr 21.]

Szeregi: »obrządek a jakoby statut« (1): [*Pan*] dał był ten obrządek/ á iáko by Státut/ ítárym: Iełlic złodźiéy vkrádnie wołu/ á zábije go/ [...] pięć wołów zá iednego/ á cztery owce zá iedną zábity wróci. *BiałKat* 61.

[*»postępek i obrządek«*: *KsięgaSądIwk* 1582 nr 21 cf *Wyrażenie*.]

3. [*Podział, rozdysponowanie majątku*: Gendrzey Kowal udziałal testamenth [...] utzenil miedzy swogim[i] dzietzmi starssimi obrzadek; item: starssim dzietzom po 3 zlothe trogim *ProtokWoźnik* 1568 nr 139.]

Synonimy cf OBRZĄD.